De Toetsstenen Faire Diagnostiek

@Testival Thomas More



Toetsstenen Faire Diagnostiek

Samenwerking tussen

- Netoverstijgende werkgroep Faire Diagnostiek
- Prodia (Sarah Schaubroeck)
- Thomas More (Caroline Dejonghe)

Wat is faire diagnostiek?

- Een **zorgvuldig en kwaliteitsvol diagnostisch proces bij kansengroepen**

- Enkele belangrijke **centrale kenmerken** zijn:
  - opbouwen van een **vertrouwensrelatie**
  - zich bewust zijn van het eigen **referentiekader**
  - respecteren van het **beslissingsrecht** van de cliënt

  ⇒ Toetsstenen zijn van toepassing op alle cliënten maar hebben bij kansengroepen een **grotere impact**

Waarom Toetsstenen faire diagnostiek?

- Door ze toe te passen hou je rekening met
  - **specifieke factoren** die de meting kunnen **beïnvloeden** (bias of vertekening)
  - belangrijke **contextfactoren** zoals een lage socio-economische status, meertaligheid, migratieachtergrond en vluchtverhaal
  - het belang van **vermijden van een foutieve inschatting, een cultuurgebonden interpretatie of een te weinig genuanceerde conclusie**

Wat leveren de toetsstenen jou op?

- Door aan faire diagnostiek te doen, zorg je ervoor dat je:
  - iedereen mee hebt
  - onderzoekt wat je beoogt te onderzoeken
  - oog hebt voor verschillen in functioneren tussen verschillende contexten
  - gelooft in de groeikansen

https://assessmenthub.be/nl/toetsstenen-faire-diagnostiek

https://www.prodiagnostiek.be/diagnostische-protocollen/toetsstenen-faire-diagnostiek/

10 TOETS STENEN

FAIRE DIAGNOSTIEK

*Door aan **faire diagnostiek** te doen zorg je ervoor dat je... iedereen mee hebt, onderzoekt wat je beoogt te onderzoeken, oog hebt voor verschillen in functioneren tussen verschillende contexten en gelooft in de groeikansen van cliënten.*

FD1 - Een vertrouwensrelatie creëren

- Verbinding maken met de cliënt en zijn context en transparant en eerlijk informeren over het komende traject.
- Houd rekening met psychologische afstand en weerstand en schakel steunfiguren, ervaringsdeskundigen en tolken waar nodig.

FD2 - Voldoende informatie verzamelen

- Breed kijken: informatie verzamelen over de cliënt én zijn context, met zowel positieve als negatieve aspecten, beschermende/ondersteunende en belemmerende factoren
- Extra aandacht voor gegevens over kansarmoede, SES, migratie, etniciteit.

FD3 - Een positief kader opbouwen

- Bouw een positief kader op waarbinnen de cliënt, de thuis- /leefcontext, de school-/werkcontext en externe organisaties elkaar als gelijkwaardige partner zien en voortdurend transparant afstemmen met cliënt als enige doel.

FD4 - Inschatting niet laten beïnvloeden door waarden en (voor-)oordelen

- Elke cliënt heeft recht op een gelijkwaardige inzet van elke betrokken professional.
- Bevraag actief het referentiekader van het cliëntsysteem en de school- en werkcontext.

FD5 - Breed onderzoeken

- De cliënt breed onderzoeken: meer dan enkel cognitieve vaardigheden en adaptief gedrag maar ook motivatie, persoonlijkheid, sociaal-emotionele factoren...
- Een brede waaier aan onderzoeksmethoden en instrumenten gebruiken en ook oog hebben voor proces.
- Blijven zoeken naar positieve krachten

FD6 - Storende factoren voorkomen

- Kies zorgvuldige instrumenten en methodieken die geschikt zijn voor de cliënt. Maak waar nodig gebruik van doelgroepspecifieke normen.
- Blijf bewust dat geen enkele test cultuurvrij is, net zoals de diagnosticus zelf.
- Houd rekening met mogelijke storende factoren (vertekening) zoals onvoldoende motivatie, taalvaardigheid, cultuurvertrouwdheid of testvaardigheid.

FD7 - Juist interpreteren

- Blijf ook hier bewust dat geen enkele test cultuurvrij is, net zoals de diagnosticus zelf.
- Heb aandacht voor de invloed van taal, cultuur en kansarmoede en persoonlijke bias.
- Niet voortgaan op één testmoment, maar vooruitgang of leerbaarheid nagaan door hertesting. Maak onderscheid tussen het momenteel bereikte prestatieniveau en de (intellectuele) mogelijkheden van de cliënt.

FD8 - Gepast indiceren

- Wees bewust van het feit dat eenzelfde verschijnsel een andere oorzaak kan hebben en dat eenzelfde oorzaak soms kan leiden tot een ander verschijnsel. Daardoor kan in beide situaties een heel andere aanpak nodig zijn.
- Houd rekening met aspecten van kansarmoede en meertaligheid in de aanpak van leer- en ontwikkelingsproblemen.
- Indicering afstemmen op de haalbaarheid voor en de veranderbaarheid van de context.

FD9 - Respectvol adviseren

- Open, transparant en respectvol adviseren.
- Communiceren in een verstaanbare, toegankelijke taal. Eerlijk informatie geven over de impact van beslissingen.
- Zorgen voor afstemming op mogelijkheden en context van cliënt en respect hebben voor beslissingsbevoegdheid van de cliënt.
- Samenwerken met steunfiguren, ervaringsdeskundigen en tolken waar nodig.

FD10 - Geloven in de veranderbaarheid

- Spaarzaam zijn met het vermelden van cijfers of algemene categorieën, maar intervallen en concrete voorbeelden gebruiken.
- Geloven in veranderbaarheid en die evolutie ook blijven opvolgen.
- Interventies afstemmen op de mogelijkheden en context van de cliënt.
- De school- en werkcontext actief aanzetten om preventieve acties en interventies uit te voeren.

Opbouw toetsstenen

FD1: Een vertrouwensrelatie creëren

FD2: Een positief kader opbouwen

FD3: Voldoende informatie verzamelen (SES en migratie)

FD4: Eigen waarden en (voor-)oordelen onder controle

FD5: Breed kijken

FD6: Storende factoren voorkomen

FD7: Juist interpreteren

FD8: Gepast indiceren

FD9: Respectvol adviseren

FD10: Bij de interventie: geloven in de veranderbaarheid!



De tien toetsstenen

- Leidraad!
- Principes vertalen naar specifieke doelgroepen
- Eigenheid van de cliënt en het cliëntsysteem heeft impact op het traject
- Aandachtspunten i.v.m. procedure en inhoud van het diagnostisch handelen

FD1 - Creëer een vertrouwensrelatie

- Maak **verbinding** met de client en zijn context => dit kost TIJD
- Wees **transparant** en eerlijk over het komende traject: *toets regelmatig af of iedereen nog mee is in het proces*
- Hou rekening met psychologische afstand en **weerstand**
- **Steunfiguren, ervaringsdeskundigen, intercultureel bemiddelaars, tolken** inschakelen waar nodig

FD2 - Verzamel voldoende informatie over cliënt en context

- Kijk **breed**!
  - Sociaal-economische factoren
  - Migratieachtergrond
  - Etniciteit
  - Invloed van relevante anderen
  - …
- **Betekenisgeving** aan problemen, sterktes, …
- Welke **beschermende en/of belemmerende** factoren zijn er in dit gezin?

FD3 - Bouw een positief kader op

- Nodig cliënt en zijn omgeving uit tot **actieve rol** in het proces
- Creëer samen een **positief kader** waarbij alle betrokkenen als gelijkwaardige partners worden gezien en erkend
- Voortdurend **afstemmingsproces** tussen de cliënt en alle betrokkenen, met het welzijn van de cliënt als enige doel
- Beschrijf de zorgen van en voor alle betrokkenen op een **transparante** manier
- De client blijft eigenaar van de vraag

FD4 - Reflecteer over en controleer eigen waarden en (voor)oordelen

- Belang van **divers-sensitief werken** als basishouding
- Elke cliënt heeft recht op een **gelijkwaardige inzet van elke betrokken professional**
- Reflecteer over jouw **eigen vooroordelen** (attitude, overtuigingen, verwachtingen, …)
- Leg **blinde vlekken** bloot bij jezelf en collega's
- **Actief bevragen van referentiekader** cliënt(systeem) en de school- en werkcontext en deze meenemen in het hele proces

FD5 - Onderzoek breed

- Hou rekening met de **context** en de cliënt
- Maak een goede afweging van **taalaanbod en taalkennis**
- Onderzoek een **brede waaier aan factoren** binnen de cliënt, contexten en de afstemming ertussen
- Zet een **brede waaier aan instrumenten en methodes** in
- Heb naast het resultaat ook oog voor het **proces**
- Blijf zoeken naar **positieve krachten**

Hoe fair zijn onderzoeksmaterialen?





5 Levert half werk

12 Is hatelijk of wraakzuchtig

11 Eet met een lepel of vork, niet met de handen.

14 Heeft een kort lontje



Komen de volgende aandoeningen voor in de familie?

Een lui oog

Scheel zien

Een erfelijke ziekte of een handicap



1 Valt anderen in de rede of dringt zich vaak op (bijvoorbeeld: mengt zich zomaar in gesprekken of spelletjes)

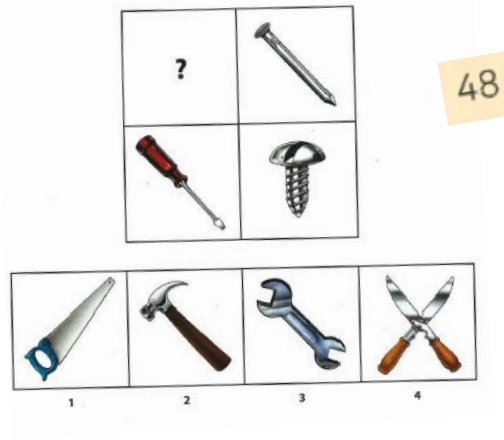

48 Hij/zij blijft maar doorgaan



1 Friemelt



19 Bestelt zijn/haar eigen maaltijd wanneer hij/zij uit eten gaat.

FD6 - Voorkom storende factoren

- Gebruik diagnostische instrumenten **deskundig**
- Denk goed na over **keuze van de instrumenten en methoden**, neem vooraf handleidingen grondig door
- Hou tijdens het onderzoek rekening met de **vertekeningen** – geen enkel instrument is cultuurvrij!
- Gebruik **doelgroepspecifieke normen** als voorhanden
- **Meerdere meetmomenten** brengen de evolutie in beeld

FD7 - Interpreteer juist

- Geen enkele test is cultuurvrij maar dit geldt ook voor de diagnosticus zelf
- Onderscheid maken tussen het momenteel bereikte **prestatieniveau en de mogelijkheden** van de cliënt
- Hou bij interpretatie rekening met **eventuele aanpassingen** die je doorvoerde en **mogelijke vertekening**
- Hou rekening met **leerbaarheid en groei** *(hertesting)*

FD8 - Indiceer gepast

- Rekening houden met aspecten van **kansarmoede en meertaligheid** in de aanpak

- Stem af op de **haalbaarheid** voor de cliënt en de **veranderbaarheid** van de context

- Denk goed na over **oorzaak en gevolg** van klachten (multicausaliteit)

FD9 - Adviseer respectvol

- Communiceer **helder, eenvoudig en transparant** *afgestemd op de mogelijkheden en context van de cliënt*
- Geef **eerlijk info** over de impact van beslissingen
- Laat de cliënt in zijn **verantwoordelijkheid** *(beslissingsbevoegdheid)*
- Werk samen met **steunfiguren, ervaringsdeskundigen, intercultureel bemiddelaars** en tolken waar nodig

FD10 - Geloof in veranderbaarheid

- Wees spaarzaam met het vermelden van cijfers en algemene categorieën, **gebruik (betrouwbaarheids)intervallen** en concrete voorbeelden

- Na het advies stopt het niet. *Blijf **als coach naast de cliënt** staan, geloof in jezelf als veranderingsdeskundige*

- **School- en werkcontext actief inzetten** om preventieve acties en interventies uit te voeren

Meer weten over faire diagnostiek?

- Ga aan de slag met de Toetsstenen!
- Testrevisies COTAN, Kwaliteitscentrum voor Diagnostiek, BFP Testcommissie, Prodia, Assesment Hub Thomas More hebben aandacht voor faire diagnostiek
- Cultural Formulation Interview
- Cuseha, Richtlijnen diverssensitieve diagnostiek

Bedankt!

Caroline.dejonghe@thomasmore.be

